

KOLLABORATIVE VIDEOPROJEKTER

Af Jakob Kirstein Høgel

To kvinder med bowlerhatte lytter. En anden kvinde siger nogle ord på spansk, som er skrevet ned: 'las mujeres construyendo nuestro territorio con identidad y equidad' ('kvinderne bygger vores områder med identitet og lighed'). Kvinden har problemer med de to sidste, svære ord, men hun fuldfører sætningen. Det lyder som en lektie. De andre kvinder falder ind og de prøver at læse sætningen op sammen, men når ikke halvvejs før de bryder sammen af grin. Så lægger en kvinde tryk i sætningen, nemlig på ordet vores. Pludselig hænger tredje person: 'kvinderne' sammen med 'vores', altså kvinderne til stede i kontoret og i billedet. Så lykkes hele sætningen for de fem kvinder. Senere i det filmiske forløb bliver sætningen udtalt på kichwa af de samme kvinder.

Det opleves ikke længere som en skoleopgave. Der bliver heller ikke grinet i lettelse over veloverstået udtale som tidligere. Sætningen kommer nu som en præcis maskingeværtsalve. Kvinderne er blevet til et kor, de har taget sætningerne til sig. Dermed bliver de potentielt set en magtfaktor, og sætningen er en talehandling, altså tale der i sig selv er en handling.

Ovennævnte forløb er filmet og klippet af billedkunstner Grete Aagard og dokumentarist Lars Henningsen som en del af projektet Convicciones. Er det et forløb, der blot udspillede sig på et givet tidspunkt, og som enhver anden eller kvinderne selv kunne have filmet eller oplevet? Nej, det tror jeg

ikke. Er det danskernes egen opfindelse, at kvinderne performativt fremsiger lige den sætning, og at der sker en transformation af sætningen fra at være fremmedartet sprog til slagkraftigt statement? Nej det tror jeg heller ikke. Forløbet med at få sætningen over læberne, tror jeg, er resultatet af en kollaborativ proces, hvor deltagerne yder på forskellig vis. Og som sådan kan man indskrive Convicciones i en historie af kollaborative videoprojekter.

To tidlige eksempler på større kollaborative projekter er *Navajo Film Themselves* og det canadiske *Challenge for Change*, begge fra slut 60'erne og 70'erne. Franske Jean Rouch havde allerede før da udviklet de mest interessante kollaborative filmiske eksperimenter med vestafrikanske medvirkende. Kendetegnende for mange af projekterne, inklusive Convicciones, er tværdisciplinært samarbejde. Dokumentarister, aktivister, antropologer, socialarbejdere og billedkunstnere er netop holdt op med at være deres fag, når de er gået ind i kollaborative processer.

I traditionelle arbejdsformer inden for dokumentarisme, kunst og antropologi er der et 'vi', som er dem, der undersøger, har know-how og tager ansvar for repræsentation til omverdenen. Og tilsvarende lader 'de' sig undersøge, har kultur og har ingen indflydelse på eller interesse i, hvordan de bliver repræsenteret (i vores verden). I kollaborative projekter som Convicciones er roller, interesser og discipliner

ikke givet på forhånd. Det er til forhandling. Udkommet er ikke givet på forhånd og selve forhandlingen kan være en integreret del af projektet.

Hvad er så arbejdsdelingen i Convicciones, hvem kommer med hvad til projektet? Det virker på mig, som om kvinderne fra Guamote er på undersøgelse: 'Hvad ville vi kunne bruge menneskeretigheder til? Er det et 'sprog' vi kan tage i brug, få ud af munden? Hvad hvis vi prøvede at sige ...?'. Der er en længere proces med bevidstgørelse og identitetsdannelse, som videoprojektet katalyserer, men ikke udtømmer.

Hvad har de to danskere budt ind med? De har blandt andet filmet, klippet og er kommet med udstyret. Denne filmiske know-how har tidligere været en afgørende del af 'vores' andel i kollaborative projekter, men det bliver mindre og mindre vigtigt i og med, at udstyr og håndteringen af det bliver mere tilgængeligt. Kvinderne i Guamote kunne formentlig selv have produceret programmerne sammen med den lokale radiostation. Det vigtigste danskerne bidrager med er et udefrakommende blik, bud på metoder og viljen til samarbejde. Når man ser videoen Retten til at tale/La Libertad de habla, er der en halvusynlig drivende kraft, nemlig det faktum, at de medvirkende kvinder bliver set.

De bliver set, ikke i deres daglige roller, men i den særlige proces det er at sætte magtens ord på sig selv. Og de bliver set af udefrakommende, nogle der – forestiller jeg mig – giver anerkendelse og måske prestige til formuleringsprocessen. De to danskere er både samarbejdspartnere og publikum, og uden disses mellemkomst ville processen have været en helt anden eller måske ikke have fundet sted. Det er i mødet mellem forskellige perspektiver, praksisser og interesser, at kollaborative projekter bliver til.

Det afgørende for om projekter er gennemført kollaborative er i mine øjne, om de umiddelbare resultater får betydning for og lever videre hos alle de medvirkende kræfter. Convicciones udkommer som kunstprojekt i Danmark, men lige så vigtigt må det være, at projektet lever videre i Ecuador og er forankret i kvindernes liv og i mediebilledet omkring dem, f.eks. på den radiostation, som har været et omdrejningspunkt for projektet.

I en traditionel arbejdsdeling ender projekter uværgerligt hos 'os'. Den videnskabelige artikel er trykt og diskuteres i vores akademiske kredsløb,

dokumentarfilmen bliver vist på tv og festivaler, som mestendels er i vores del af verden, og det samme gælder for kunstværker. Styrken i kollaborative projekter er ikke længere at 'de' får adgang til ressourcer, tekniske eller økonomiske. Dermed bliver kollaborationen også i stigende grad et møde mellem ligestillede og kriteriet for, om det er givende er, om der sker noget interessant i det specifikke møde, og om alle parter får varig gavn af samarbejdet.

Jakob Kirstein Høgel er antropolog og kunstnerisk leder af New Danish Screen, Det Danske Film-institut. Bor og arbejder i København, DK

Fakta

Jean Rouch (1917 – 2004). Fransk filminstruktør og antropolog. Han anses for at være en af grundlæggerne af Cinema Vérité. Rouchs praksis som filmskaber udfoldede sig i over 60 år i Afrika og var præget af tanken om en 'fælles antropologi'.

Challenge for Change var et partcipatorisk film- og videoprojekt, der blev gennemført af af National Film Board of Canada i årene 1967 til 1980. Afsæt for programmet var troen på, at film og video kunne indgå som nyttige værktøjer i sociale forandringer og eliminering af fattigdom. Resultatet var mere end 140 film og videoprogrammer.

Navajo Film Themselves er en serie af syv korte dokumentarfilm, der viser korte scener af livet i Navajo-reservatet. Projektet havde til formål at undersøge, hvordan visuelle medier kunne være en del af kulturelle udvekslinger, idet filmudstyret blev anvendt af deltagerne.

Film- og lydoptagelser ses og lyttes igennem. Sekvenser udvælges til videre bearbejdning. Kvindegruppen fra Guamote og Grete Aagaard ses her på billedet.

***"... tak ... for deres ord om
frihed og værdighed, men også for
deres frygtløse og kritiske
stemmer ..."***

